

مبانی نظری و عملی و پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی

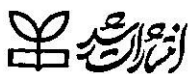
(ویرایش جدید)

نویسنده

دکتر علی دلاور

استاد ممتاز دانشگاه علامه طباطبائی

www.ketab.ir

تهران ۱۴۰۲

مبانی نظری و عملی و پژوهش

در علوم انسانی و اجتماعی

(ویرایش جدید)

نویسنده: دکتر علی دلاور

استاد ممتاز دانشگاه علامه طباطبائی

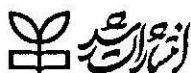
چاپ اول از ویرایش جدید: زمستان ۱۴۰۲ - شمارگان ۱۰۰۰ نسخه

چاپ و صحافی: رامین

© کلیه حقوق چاپ و نشر این اثر برای انتشارات رشد محفوظ است.

هرگونه استفاده تجاری و تکثیر و انتشار و بازنویسی این اثر یا قسمتی از آن به هر شیوه‌ای از جمله زیراکس، فتوکپی، کتاب الکترونیکی و پی‌دی‌اف، کتاب صوتی، انتشار در سایت‌ها و فضای مجازی، و ضبط و ذخیره در سیستم‌های بازیابی و پخش آن بدون دریافت مجوز قبلی و کتبی از ناشر ممنوع و قابل پیگرد قانونی است.

اشاره به مطالب کتاب یا نقل بخش‌هایی از آن برای نقد و بررسی در رسانه‌های چاپی و الکترونیکی و رادیو و تلویزیون با ذکر منبع، پلامانع است.

مرکز نشر و پخش کتاب‌های روان‌شناسی و تربیتی

ساختمان مرکزی: خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، خیابان شهدای زاندارمری، شماره ۴۱، تلفن: ۶۶۴۰۴۴۰۶

فروشگاه: میدان انقلاب، روبه‌روی سینما بهمن، خیابان شهید منیری جاوید (اردیبهشت)، شماره ۷۲

تلفن: ۶۶۴۱۰۲۶۲ - ۶۶۴۹۸۳۸۶ - ۶۶۴۹۷۱۸۱

تهران - ۱۴۰۲

سخنی با شما مدرس محترم و دانشجوی عزیز

چندی است که شاهد کاهش شمارگان کتاب، به ویژه کتاب‌های دانشگاهی، هستیم. تکثیر و کپی‌ها و پی‌دی‌اف‌های غیرمجاز از کتاب‌ها در محیط دانشگاه به این معضل دامن می‌زند. شما مدرس محترم ممکن است صرفاً به خاطر کمک به دانشجویان و صرفه‌جویی در هزینه تهیه کتاب، به آنها توصیه کنید که به جای خرید کتاب، از کپی بخش‌هایی از آن استفاده کنند. شما دانشجوی عزیز ممکن است بپندیشید که با کپی از روی کتاب، هزینه‌ای کمتر برای تهیه آن پرداخت کرده‌اید (هرچند که غالباً چنین نیست). اما حاصل این اعمال خلاف قانون چیزی جز بی‌رغبتی به تلاش فرهنگی و ارائه دستاوردهای جدید در عرصه علم نیست. با ترویج استفاده از کپی‌ها و پی‌دی‌اف‌های غیرمجاز که بدون رضایت نویسنده و مترجم و ناشر تهیه می‌شود:

- موجب ترک فعالیت‌های علمی و فرهنگی، بی‌انگیزی در این امور خطیر و بروز مشکلات و خسارت‌های جبران‌ناپذیر به قشر فرهنگی جامعه نشویم.
- باعث ورشکستگی صنعت نشر و به دنبال آن بیکاری قشر عظیمی از کارکنان این عرصه از ناشر گرفته تا حروفچین و طراح و صحاف نشویم.
- افرادی غالباً ناآگاه و به ندرت سودجو را به اعمال نامشروع و خلاف قانون تشویق نکنیم و خود آنها و خانواده‌هایشان را دچار عواقب کسب درآمد و ارتقای از راه حرام و تعدی به حقوق دیگران نسازیم.
- بیایید به آینده میهنمان و فرزندانمان بپندیشیم. بیایید به آینده علم و دانش در کشور عزیزمان که زمانی مهد علم و ادب بود بیشتر بها دهیم.

دلاور، علی، ۱۳۲۰

مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی / نویسنده علی دلاور - تهران: رشد، ۱۴۰۲.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۱۱۵-۱۷-۰

مشخصات ظاهری: ۴۳۲ ص:، جدول، نمودار

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

موضوع: ۱. علوم انسانی - روش‌شناسی. ۲. علوم انسانی آ تحقیق. ۳. تحقیق. الف. عنوان..

شماره کتابخانه ملی: ۱۶۷۹۷ - ۸۳ م

رده‌بندی کنگره: ۵۸م۲ / ۴۱۰۱ AZ رده‌بندی دیویی: ۰۰۱/۳

فهرست

پیش‌گفتار ویرایش جدید	۲۱
فصل ۱. روش‌های علمی، مفهوم تحقیق	۲۳
نظریه علمی	۲۳
ارزش‌زدایی و بی‌اعتبار ساختن علم	۲۵
علم در عمل	۲۶
علم چیست؟	۲۸
علم فعالیتی است منطقی	۲۹
علم نتیجه عوامل مادی و معنوی از پیش اتفاق افتاده است	۳۳
علوم و علوم انسانی	۳۳
کاوش برای کشف قواعد انسانی	۳۵
اندازه‌گیری پدیده‌های انسانی	۳۵
کشف قواعد اجتماعی	۳۶
تکوین نظریه‌های اجتماعی	۳۷

۳۸	ویژگی‌های علوم انسانی
۳۸	علوم انسانی منطقی هستند
۳۸	علوم انسانی جبری هستند
۳۹	علوم انسانی کلی هستند
۳۹	علوم انسانی از اصل امساک‌گری پیروی می‌کند
۴۰	علوم انسانی تخصصی هستند
۴۱	علوم انسانی را می‌توان به‌صورت آزمایشی مورد بررسی قرار داد
۴۱	پژوهش‌های علوم انسانی تکرارپذیرند
۴۱	علوم انسانی تغییر و تحول‌پذیرند
۴۱	مفهوم تحقیق
۴۳	تعریف تحقیق
۴۶	تحقیق کاربردی و بنیادی
۴۹	فصل ۲. عناصر پژوهش (مفاهیم، متغیر، نظریه)
۵۰	مفاهیم
۵۱	روش‌های توسعه مفاهیم
۵۲	مفاهیم نظری
۵۳	مفاهیم تجربی
۵۴	ملاک‌های ارزشیابی مفاهیم
۵۵	ملاک‌های ارزشیابی مفاهیم نظری
۵۶	ملاک‌های ارزشیابی مفاهیم تجربی
۵۷	متغیر و انواع آن
۵۷	متغیر مستقل و وابسته
۵۸	متغیر کمی و کیفی
۵۹	متغیر گسسته و پیوسته
۵۹	متغیرهای دوارزشی و چندارزشی
۶۰	متغیرهای مزاحم و اطلاعاتی
۶۰	متغیرهای مستقل عملی یا فعال و هویتی یا تشخیصی
۶۱	مقیاس‌های اندازه‌گیری
۶۱	مقیاس اسمی

۶۲	مقیاس ترتیبی.....
۶۳	مقیاس فاصله‌ای.....
۶۵	مقیاس نسبی.....
۶۶	نظریه.....
۶۹	چرا به نظریه نیاز داریم؟.....
۷۰	انواع نظریه.....
۷۰	الف) نظریهٔ صوری.....
۷۱	ب) نظریهٔ قیاسی.....
۷۲	ج) نظریهٔ تقلیلی.....
۷۳	د) نظریهٔ تجربیدی.....
۷۴	ملاک‌های ارزشیابی نظریه.....
۷۴	نقش نظریه در پژوهش.....
۷۷	فصل ۳. مسئله و فرضیه
۷۹	منابع مسئله.....
۷۹	روش‌های دستیابی به مسئله.....
۷۹	خلاء موجود در دانش.....
۸۰	عدم مطابقت نتایج پژوهش‌ها.....
۸۰	تبیین واقعیت.....
۸۱	ملاک‌های لازم برای انتخاب و بیان مسئله.....
۸۱	۱. همبستگی بین متغیرها.....
۸۲	۲. بیان مسئله به صورت سؤالی.....
۸۲	۳. آزمون‌پذیری.....
۸۴	۴. اجتناب از قضاوت‌های اخلاقی و قانونی.....
۸۶	ارزشیابی مسئله.....
۸۸	فرضیه.....
۹۰	نقش فرضیه در پژوهش.....
۹۲	انواع فرضیه.....
۹۲	الف) فرضیه تحقیقی.....
۹۳	ب) فرضیه آماری.....

۹۳	ملاک‌های تدوین فرضیه.....
۹۳	۱. فرضیه باید آزمون‌پذیر باشد.....
۹۴	۲. فرضیه باید همبستگی یا رابطه بین دو متغیر را بیان کند.....
۹۵	۳. فرضیه باید با نظریه‌ای مرتبط باشد.....
۹۶	۴. فرضیه باید روشن و دقیق باشد.....
۹۷	۵. فرضیه باید فارغ از مفاهیم ارزشی و اخلاقی باشد.....
۹۷	۶. فرضیه باید دقیق و اختصاصی باشد.....
۹۷	فرضیه، نظریه، قانون و اصل.....

فصل ۴. مطالعه منابع مربوط به موضوع مورد تحقیق (پیشینه یا تاریخچه تحقیق)..... ۹۹

۱۰۰	منابع دست دوم.....
۱۰۰	منابع دست اول.....
۱۰۱	اهمیت مطالعه منابع مربوط به موضوع مورد تحقیق.....
۱۰۱	هدف مطالعه منابع مربوط به موضوع مورد تحقیق.....
۱۰۲	محدود کردن مسئله تحقیق.....
۱۰۲	پیدا کردن روش‌های جدید.....
۱۰۳	اجتناب از به کار بردن روش‌های بی‌نتیجه.....
۱۰۳	بینش نسبت به روش‌ها.....
۱۰۴	پیشنهادهایی برای تحقیق‌های آینده.....
۱۰۴	نمونه‌گیری عقاید.....
۱۰۵	دامنه مطالعه منابع.....
۱۰۶	مراحل اجرای مطالعه منابع مربوط به موضوع مورد تحقیق.....
۱۰۶	مرحله اول: فهرست کردن کلمات کلیدی.....
۱۰۶	مرحله دوم: بررسی منابع مقدماتی.....
۱۰۷	نمایه آموزش و پرورش.....
۱۰۷	چکیده‌های روان‌شناختی.....
۱۰۹	دیگر منابع مقدماتی مفید.....
۱۰۹	نمایه‌های استنادی.....
۱۱۰	مرکز تبادل اطلاعات علمی اسمیت سونین (SSCI).....
۱۱۰	منابع مربوط به سنجش و اندازه‌گیری.....

۱۱۱	چکیده‌ها و نمایه‌ها در زمینه مطالب مربوط به آموزش و پرورش
۱۱۱	چکیده‌ها و کتاب‌شناسی‌های رشد کودک
۱۱۱	چکیده‌های جامعه‌شناختی
۱۱۱	تحقیق مربوط به کودکان
۱۱۱	منابع آموزشی کودکان استثنایی
۱۱۲	چکیده‌های مواد آموزشی و تحقیقی در آزمون حرفه و فن
۱۱۲	نمایه مجله آموزش و پرورش ایالتی
۱۱۲	چکیده‌های مدیریت آموزشی
۱۱۲	کتاب‌نامه‌ها و منابع تحقیق
۱۱۲	نمایه کتاب‌نامه‌ای
۱۱۳	مرور تحقیقات آموزشی
۱۱۳	مروری بر تحقیق در آموزش و پرورش
۱۱۳	کتاب‌های سالانه انجمن ملی مطالعه آموزش و پرورش (NSSE)
۱۱۴	دومین کتاب راهنمای تحقیق در تدریس
۱۱۴	بررسی‌های سالانه روان‌شناسی
۱۱۴	منابع مقدماتی دیگر: رساله‌های فوق لیسانس و دکتری
۱۱۴	چکیده‌های بین‌المللی رساله‌های دوره دکتری
۱۱۵	نمایه جامع رساله
۱۱۵	رساله‌های فوق لیسانس در آموزش و پرورش
۱۱۶	منابع مقدماتی
۱۱۶	مجله‌ها و روزنامه‌ها
۱۱۶	منابع مواد آموزشی
۱۱۶	۱. نمایه‌های NICEM
۱۱۶	۲. کاتالوگ NIE
۱۱۷	۳. مرکز منابع اطلاعات آموزشی (اریک ERIC)
۱۱۸	مرحله سوم: مطالعه و یادداشت‌برداری از منابع انتخاب شده
۱۱۸	برگه کتاب‌شناسی
۱۱۸	استفاده از کتابخانه
۱۱۹	یادداشت‌برداری از مقاله‌های تحقیقی
۱۲۰	یادداشت‌برداری از مقاله‌هایی که منعکس‌کننده عقیده و تجربه خود نویسنده است

۱۲۰	اشتباهات معمول در مطالعه منابع مربوط به موضوع مورد تحقیق
۱۲۱	فصل ۵. جامعه و نمونه
۱۲۱	اشتباه‌های معمول در نمونه‌گیری
۱۲۴	تعریف جامعه
۱۲۶	روش‌های نمونه‌گیری
۱۲۸	نمونه‌گیری تصادفی ساده
۱۲۹	نمونه‌گیری منظم یا سیستماتیک
۱۲۹	نمونه‌گیری طبقه‌ای
۱۳۰	نمونه‌گیری خوشه‌ای
۱۳۱	نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای
۱۳۲	نمونه‌گیری داوطلبانه
۱۳۵	جایگزینی تصادفی
۱۳۶	اندازه نمونه
۱۳۸	تحقیق با نمونه‌ای با اندازه کوچک
۱۳۹	برآورد اندازه نمونه
۱۴۰	برآورد اندازه نمونه برای یک گروه
۱۴۱	مراحل برآورد اندازه نمونه
۱۴۳	مطالعات همبستگی
۱۴۳	معیارهای تعیین حجم نمونه
۱۴۴	سطح دقت
۱۴۵	سطح اطمینان
۱۴۵	میزان پراکندگی
۱۴۶	روش‌های تعیین حجم نمونه
۱۴۶	استفاده از سرشماری در جوامع کوچک
۱۴۶	استفاده از حجم نمونه پژوهش‌های مشابه
۱۴۷	استفاده از جداول تهیه و منتشر شده
۱۴۷	استفاده از فرمول برای محاسبه حجم نمونه
۱۴۷	فرمولی برای محاسبه حجم نمونه در نسبت‌ها
۱۴۸	تصحیح جامعه محدود در نسبت‌ها

یک فرمول ساده برای نسبت‌ها.....	۱۴۹
فرمول تعیین حجم نمونه برای میانگین.....	۱۴۹
ملاحظات دیگر.....	۱۵۰

فصل ۶. تحقیق زمینه‌یابی.....	۱۵۳
تاریخچه کوتاهی از تحقیق زمینه‌یابی.....	۱۵۳
تعریف تحقیق زمینه‌یابی.....	۱۵۵
هدف‌های تحقیق زمینه‌یابی.....	۱۵۶
۱. توصیف.....	۱۵۶
۲. تبیین.....	۱۵۷
مفهوم تبیین علمی.....	۱۵۸
۳. کشف (کاوش).....	۱۵۹
واحد تجزیه و تحلیل زمینه‌یابی.....	۱۶۰
طرح‌های اساسی تحقیق زمینه‌یابی.....	۱۶۳
۱. تحقیقات زمینه‌یابی مقطعی.....	۱۶۳
۲. تحقیقات زمینه‌یابی طولی.....	۱۶۳
تحقیقات زمینه‌یابی: مطالعه روند.....	۱۶۴
تحقیقات زمینه‌یابی: مطالعه گروه‌های بزرگ.....	۱۶۴
تحقیقات زمینه‌یابی: مطالعه گروه‌های منتخب.....	۱۶۵
تغییرات در طرح‌های اساسی.....	۱۶۶
نمونه‌های موازی.....	۱۶۶
مطالعات مکمل.....	۱۶۷

فصل ۷. مصاحبه.....	۱۶۹
مزیت‌های تحقیق زمینه‌یابی.....	۱۷۰
ایرادهای زمینه‌یابی.....	۱۷۱
مصاحبه.....	۱۷۱
انواع مصاحبه.....	۱۷۳
مسائل موجود در طرح یک مطالعه مبتنی بر مصاحبه.....	۱۷۵
مشکلات عمومی ارائه اطلاعات نادرست.....	۱۷۵

مشکلات ناشی از نقش موقتی پاسخگو	۱۷۹
روان‌شناسی پاسخگو	۱۸۰
مشکلات ناشی از خطای غیرارادی	۱۸۱
منابع دیگر سوداری در مصاحبه	۱۸۳

فصل ۸. پرسشنامه	۱۸۹
مراحل اجرای زمینه‌یابی پرسشنامه‌ای	۱۹۱
هدف	۱۹۱
بیان مسئله	۱۹۱
تعیین جامعه و انتخاب نمونه	۱۹۲
تنظیم پرسشنامه	۱۹۳
بررسی مقدماتی پرسشنامه	۱۹۹
طرح پرسشنامه	۱۹۹
اجرای پرسشنامه	۲۰۰

فصل ۹: روش مشاهده	۲۰۵
مشاهده	۲۰۶
محاسن روش‌های مشاهده	۲۰۶
مشکلات مشاهده	۲۰۷
اجرای مشاهده	۲۰۹
ساختار مشاهده	۲۰۹
مشاهدات بدون ساختار	۲۱۰
مشاهده با ساختار (محدود)	۲۱۰
محتوای مشاهده	۲۱۱
ثبت مشاهدات	۲۱۳
ایجاد نظام طبقه‌بندی برای ثبت مشاهدات	۲۱۳
نمونه‌گیری رفتار در مشاهده	۲۱۶
آموزش مشاهده‌کنندگان	۲۱۷
تجزیه و تحلیل داده‌های ناشی از مشاهده	۲۱۷

فصل ۱۰: تحقیق همبستگی	۲۱۹
ماهیت همبستگی	۲۱۹
همبستگی و رابطه علت و معلولی	۲۲۱
مزایا و موارد استفاده از روش همبستگی	۲۲۲
برنامه‌ریزی تحقیق همبستگی	۲۲۳
مسئله	۲۲۳
انتخاب آزمودنی‌ها	۲۲۴
جمع‌آوری داده‌ها	۲۲۴
تجزیه و تحلیل داده‌ها	۲۲۵
روش غیرمستقیم	۲۲۶
محدودیت‌های روش تحقیق همبستگی	۲۲۷
برنامه‌ریزی تحقیقاتی که به‌منظور پیش‌بینی اجرا می‌شود	۲۲۷
طرح تحقیق	۲۲۹
مسئله	۲۲۹
انتخاب آزمودنی‌ها	۲۳۰
جمع‌آوری داده‌ها	۲۳۰
تجزیه و تحلیل داده‌ها	۲۳۱
روش‌های محاسبه ضریب همبستگی بین دو متغیر	۲۳۱
همبستگی گشتاوری (پیرسون)	۲۳۳
همبستگی رتبه‌ای اسپیرمن r_{ho}	۲۳۳
همبستگی کندال T	۲۳۳
همبستگی نمره‌های دوارزشی	۲۳۴
همبستگی دورشته‌ای r_{bis}	۲۳۴
همبستگی دورشته‌ای گسترده r_{wbis}	۲۳۵
همبستگی دورشته‌ای نقطه‌ای r_{pbis}	۲۳۵
همبستگی تتراکوریک r_t	۲۳۶
ضریب فی n^2	۲۳۷
ضریب توافقی c	۲۳۷
نمودار پراکندگی و همبستگی نسبی (ایتا)	۲۳۷
تعدیل ضریب همبستگی	۲۳۸

۲۳۸	اصلاح کاهش
۲۳۹	اصلاح برای محدودیت دامنه
۲۴۰	همبستگی پاره‌ای
۲۴۱	همبستگی چندمتغیری
۲۴۱	رگرسیون چندمتغیری
۲۴۲	افت
۲۴۳	تجزیه و تحلیل تشخیصی (ممیز)
۲۴۴	همبستگی کاننی (قانونی)
۲۴۶	ماتریس همبستگی و تحلیل عاملی
۲۴۹	تجزیه و تحلیل افتراقی
۲۵۰	متغیرهای تعدیل‌کننده در تحقیقات پیش‌بینی
۲۵۲	تفسیر ضرایب همبستگی
۲۵۲	معناداربودن آماری و عملی همبستگی
۲۵۲	تفسیر اندازه ضریب همبستگی

فصل ۱۱. پژوهش تاریخی ۲۵۵

۲۵۶	پژوهش تاریخی چیست؟
۲۵۷	مراحل اجرای پژوهش تاریخی
۲۵۹	تدوین فرضیه
۲۶۱	منابع پژوهشی
۲۶۲	منابع دست اول و دوم
۲۶۳	ارزشیابی منابع
۲۶۴	انتقاد بیرونی
۲۶۵	انتقاد درونی
۲۶۶	الف) هدف
۲۶۶	ب) ویژگی‌ها
۲۶۶	ج) مراحل اجرا

فصل ۱۲. تحقیق قوم‌شناسی ۲۶۷

۲۶۸	ماهیت طبیعت‌گرایانه تحقیق قوم‌شناسی
-----	-------------------------------------

۲۶۸	ماهیت کیفی
۲۶۹	دیدگاه جامع و کل‌گرایانه
۲۷۱	فرایند تحقیق قوم‌شناسی
۲۷۲	۱. تعیین پدیده‌ای که باید مورد پژوهش قرار گیرد
۲۷۴	۲. تعیین آزمودنی‌ها
۲۷۵	۳. فرضیه‌سازی
۲۷۵	۴. جمع‌آوری اطلاعات
۲۷۸	۵. مروری بر منابع دیگر
۲۷۸	۶. تجزیه و تحلیل
۲۸۱	۷. استخراج نتایج

۲۸۳	فصل ۱۳. تحقیق کیفی
۲۸۷	نقاط قوت تحقیق کیفی
۲۸۷	۱. مشاهده رفتار در وضعیت طبیعی
۲۸۷	۲. عمق ادراک
۲۸۷	۳. انعطاف‌پذیری
۲۸۸	مشکلات تحقیق کیفی
۲۸۸	۱. تجاوز به حقوق انسانی آزمودنی‌ها
۲۸۸	۲. مخاطرات قانونی، اخلاقی و جانی
۲۸۹	۳. طولانی‌بودن
۲۸۹	۴. فقدان تفکیک یا جداسازی
۲۹۰	۵. پایایی
۲۹۰	طرح تحقیق کیفی
۲۹۱	میزان مشارکت
۲۹۲	میزان محرمانه‌بودن
۲۹۳	مراحل اجرای تحقیق
۲۹۳	۱. انتخاب موضوع
۲۹۴	۲. میزان مشارکت و محرمانه‌بودن
۲۹۴	۳. دشواری ورود و خروج محقق به گروه
۲۹۶	۴. مشارکت

۲۹۷	الف) رفتار
۲۹۷	ب) معنابخشیدن
۲۹۷	ج) مسئله‌ها
۲۹۸	تعامل‌ها
۲۹۸	ه) اختلاف در برداشت
۲۹۹	خروج از پژوهش
۳۰۰	تحلیل داده‌ها و نوشتن گزارش تحقیق

۳۰۱	فصل ۱۴. تحلیل محتوا
۳۰۶	مراحل اجرای تحلیل محتوا
۳۰۶	بیان مسئله
۳۰۷	انتخاب منابع ارتباطات
۳۰۸	تعاریف عملیاتی
۳۰۹	آموزش کدگذارها
۳۱۰	پایایی کدگذاری
۳۱۱	طرح‌های آماری برای تحلیل محتوا

۳۱۳	فصل ۱۵. فراتحلیل
۳۱۵	فراتحلیل چیست؟
۳۱۶	مراحل اجرای روش فراتحلیل
۳۱۶	۱. شناسایی منابع و ارزشیابی نتایج پژوهش‌ها
۳۱۹	الف. شناسایی منابع
۳۱۷	ب. تهیه خلاصه
۳۱۸	ارزشیابی نتایج پژوهش‌ها
۳۱۸	۱. ارزشیابی کیفیت نتایج پژوهش
۳۱۸	۲. تصحیح نتایج
۳۱۸	۳. پایایی دآوری‌های انجام شده در مورد کیفیت پژوهش‌ها
۳۲۱	ترکیب و مقایسه نتایج پژوهش‌ها با یکدیگر
۳۲۱	۱. سطح معناداری P
۳۲۱	اندازه اثر ES

۳۲۲	۲. محاسبه اندازه اثر
۳۲۸	روش های مقایسه و تلفیق نتایج پژوهش های انجام شده
۳۳۲	روش های ترکیب احتمالات
۳۳۸	روش بیزین
۳۳۹	انتخاب روشی برای ترکیب داده ها
۳۳۹	امتیازات فراتحلیل
۳۴۰	ارزشیابی نتایج فراتحلیل به منظور کاهش خطا
۳۴۳	محدودیت ها و کارکردهای فراتحلیل

فصل ۱۶. تحقیق آزمایشی ۳۴۵

۳۴۶	ماهیت آزمایش
۳۴۶	مفهوم علیت
۳۴۸	دستکاری متغیرها
۳۴۹	ویژگی های آزمایش
۳۵۰	الف) کنترل
۳۵۱	خطر تصنعی یا ساختگی بودن
۳۵۲	ب) انتخاب تصادفی
۳۵۳	ج) تکرار آزمایش
۳۵۴	مراحل روش آزمایشی
۳۵۴	اعتبار درونی

۳۵۵	۱. رخدادهای هم زمان با انجام تحقیق
۳۵۵	۲. رشد و پختگی روانی و جسمانی
۳۵۵	۳. اجرای پیش آزمون
۳۵۵	۴. نحوه اجرای وسایل اندازه گیری
۳۵۶	۵. بازگشت های آماری
۳۵۶	۶. تفاوت های فردی آزمودنی ها
۳۵۷	۷. افت آزمودنی ها
۳۵۷	۸. کنش متقابل
۳۵۷	اعتبار بیرونی
۳۵۸	۱. کنش متقابل بین انتخاب آزمودنی ها و متغیر مستقل

۲. واکنش‌های ناشی از تأثیر اجرای پیش‌آزمون ۳۵۹
۳. واکنش‌های ناشی از روش‌های انجام تحقیق ۳۵۹
۴. مزاحمت‌های ناشی از قرارگرفتن آزمودنی‌ها در معرض دخالت متغیرهای
مستقل متعدد ۳۵۹

- فصل ۱۷. طرح‌های تحقیق (بین‌گروهی) ۳۶۱**
- الف) طرح‌های شبه‌آزمایشی ۳۶۴**
۱. طرح پس‌آزمون با یک گروه ۳۶۴
۲. طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با یک گروه ۳۶۵
- تحلیل آماری ۳۶۶
۳. طرح مقایسه گروه‌های ایستا ۳۶۶
- متغیرهایی که به‌وسیله طرح تحقیق کنترل نمی‌شوند ۳۶۷
- تحلیل آماری ۳۶۷
- ب) طرح‌های آزمایشی ۳۶۸**
۱. طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل ۳۶۸
- کنترل متغیرهای اعتبار درونی ۳۷۰
- تحلیل آماری ۳۷۱
۲. طرح پس‌آزمون با گروه کنترل ۳۷۲
- کنترل متغیرهای اعتبار درونی ۳۷۲
- تحلیل آماری ۳۷۲
۳. طرح چهارگروهی سولومن ۳۷۳
- تحلیل آماری ۳۷۴
- اعتبار بیرونی ۳۷۶
- الف) اعتبار جامعه ۳۷۶**
- ب) اعتبار محیطی ۳۷۷**
- طرح‌های گسترش‌یافته از طرح‌های آزمایشی ۳۸۱
۱. طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون چندگروهی ۳۸۱
- تجزیه و تحلیل آماری ۳۸۲
۲. طرح پس‌آزمون چندگروهی ۳۸۳
- روش‌های آماری ۳۸۴

۳۸۵	۳. طرح گسترش یافته سولومن
۳۸۶	طرح‌های آزمایشی واقعی بر اساس تحلیل عاملی و اندازه‌گیری‌های مکرر
۳۸۶	۱. طرح آزمایشی بر اساس تحلیل عاملی و آریانس و کوواریانس
۳۸۷	طرح‌های جایگزینی تصادفی بلوکی
۳۸۸	طرح‌های عاملی با جایگزینی کاملاً تصادفی
۳۸۹	۲. طرح آزمایشی بر اساس اندازه‌گیری‌های مکرر
۳۹۱	ج) طرح‌های نیمه‌آزمایشی
۳۹۳	۱. طرح گروه کنترل نابرابر
۳۹۴	کنترل متغیرهای اعتبار درونی
۳۹۵	تجزیه و تحلیل آماری
۳۹۶	۲. طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با نمونه‌های مجزا
۳۹۷	کنترل عوامل مشتبه‌کننده
۳۹۸	تحلیل آماری
۳۹۸	۳. طرح‌های سری‌های زمانی
۳۹۸	الف - طرح‌های سری‌های زمانی با یک گروه
۴۰۱	کنترل عوامل مشتبه‌کننده
۴۰۲	کنترل اعتبار درونی
۴۰۳	تحلیل آماری
۴۰۳	ب - طرح‌های سری‌های زمانی چندگروهی
۴۰۵	فصل ۱۸. طرح‌های تحقیقاتی برای رفتار کاربردی (درون‌گروهی)
۴۰۷	جمع‌آوری و ترسیم داده‌ها
۴۰۷	روش‌های مشاهده
۴۰۸	پایایی مشاهده‌گر
۴۰۹	ترسیم داده‌ها
۴۱۲	طرح‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها
۴۱۲	۱. طرح‌های AB
۴۱۵	۲. راهبرد (استراتژی) تکنیک‌های برگشت (طرح‌های ABA)
۴۱۷	۳. طرح‌های ABAB
۴۲۲	۴. طرح‌های خط پایه چندتایی

۴۲۳	خط پایه چندتایی طولی.....
۴۲۴	طرح خط پایه چندتایی طولی برای آزمودنی‌ها.....
۴۲۴	طرح خط چندتایی در خلال رفتارها.....
۴۲۵	۵. طرح‌های مرکب: آمیزه برگشت و خط پایه چندتایی.....
۴۲۶	تجزیه و تحلیل آماری در رفتار کاربردی.....
۴۲۷	فصل ۱۹. روش علی - مقایسه‌ای
۴۳۱	برنامه‌ریزی تحقیق علی - مقایسه‌ای.....
۴۳۱	بیان مسئله تحقیقی.....
۴۳۳	انتخاب یک گروه معین.....
۴۳۶	انتخاب گروه‌های مورد مقایسه.....
۴۳۷	جمع‌آوری داده‌ها.....
۴۳۷	تجزیه و تحلیل داده‌ها.....
۴۳۸	تجزیه و تحلیل آماری.....
۴۳۸	آزمون‌های پارامتریک.....
۴۳۹	میانگین‌های همبسته و مستقل.....
۴۴۰	آزمون‌های یک دامنه و دو دامنه.....
۴۴۱	آزمون t برای یک میانگین.....
۴۴۲	تجزیه و تحلیل واریانس (مقایسه بیش از دو میانگین).....
۴۴۵	تحلیل کوواریانس (کنترل تفاوت‌های اولیه).....
۴۴۷	آزمون تفاوت بین واریانس‌ها.....
۴۴۸	آزمون‌های غیرپارامتریک.....
۴۴۸	معایب و محاسن آزمون‌های پارامتریک.....
۴۴۹	آزمون مجذور خی.....
۴۵۱	روش علی - مقایسه‌ای و همبستگی.....
۴۵۳	منابع.....
۴۵۷	واژه‌نامه فارسی - انگلیسی.....
۴۶۱	واژه‌نامه انگلیسی - فارسی.....

پیش‌گفتار ویرایش جدید

انسان از دیرباز برای شناخت طبیعت و مقابله با ناملایمات آن به کاوش در مورد پدیده‌های محیط خود پرداخت. او با شنیدن صدای رعد و دیدن برق که با باران شدید و احتمالاً جاری شدن سیل همراه بود لحظه‌های پراضطرابی را سپری کرد. ولی در این اندیشه بود که این حوادث چه زمانی خاتمه می‌پذیرد و علت وقوع آنها چیست؟ زمانی فرا رسید که انسان دریافت پدیده طبیعی را می‌توان با اساس علل طبیعی تبیین کرد. این یافته موجب حل مجهولات فراوانی شد. دستیابی انسان به روش منظم برای حل مشکلات و به خدمت گرفتن آن به پیشرفت‌های چشم‌گیری منجر شد.

تاریخ به‌ویژه تاریخ قرن اخیر نشان می‌دهد کشورهایی که به مسئله پژوهش توجه خاصی مبذول داشته‌اند در جدال با مشکلات موفق بوده‌اند و به رشد اقتصادی و صنعتی قابل توجهی دست یافته‌اند. پژوهش مجموعه فرآیندهایی است که مجهول را به معلوم تبدیل می‌کند و پیوندی بین تجربه و نظر فراهم می‌سازد. از این رو شناخت ریشه‌ای آن مستلزم شناخت اصولی و ریشه‌ای روش‌شناسی است. برای دستیابی به این هدف رویکردهای مختلفی وجود دارد و کمتر کتابی را می‌توان یافت که این رویکردها را به شیوه قابل استفاده مورد بحث و بررسی قرار داده باشد. در این کتاب تلاش شده است

مبانی نظری و تجربی پژوهش به منظور کسب این مهارت، با توجه به رشد و توسعه علوم انسانی و اجتماعی، ارائه شود. تأکید بر این مهم ناشی از بازخوردهایی است که مدرسان، پژوهشگران و همکاران محترم دانشگاهی توصیه و پیشنهاد نموده‌اند. به همین دلیل نویسنده کتاب، خود را مدیون پیشنهادهای ارزنده همکاران و دانشجویان می‌داند که جا دارد در اینجا از آنها صمیمانه سپاسگزاری شود.

همان‌طوری که در چاپ نخست اشاره شد، این کتاب برای استفاده استادان، پژوهشگران و دانشجویان مقاطع تحصیلات تکمیلی رشته‌های مختلف علوم رفتاری و اجتماعی و کلیه کسانی که به پژوهش یا مطالعه یافته‌های پژوهشی علاقه‌مندند به نگارش درآمده است. مجدداً یادآوری می‌شود در نگارش این کتاب از منابع مختلف فارسی و انگلیسی که فهرست آنها در پایان کتاب آمده، استفاده شده است، به‌ویژه لازم به یادآوری است که در نگارش فصل‌های سوم، چهارم، نهم، دهم و هجدهم از کتاب روش‌های تحقیق در علوم تربیتی نوشته بورگ و گالی، در فصل‌های دوازدهم و سیزدهم از کتاب تحقیق در علوم اجتماعی چادویک، در چهاردهم از کتاب طرح و آمار در تربیت بدنی نوشته سوتین و در فصل یازدهم از کتاب روش‌های تحقیق در علوم تربیتی نوشته ویرسما استفاده بیشتری شده است.

در چاپ فعلی این کتاب علاوه بر اعمال کلیه نقطه‌نظرها، علاوه بر دو فصلی که به ویرایش دوم اضافه شد یک فصل دیگر نیز افزوده شده است. خوشحالم که به اطلاع برسانم این کتاب شانس پذیرش جامعه پژوهشی و دانشجویی را داشت و بدون تعارف بهترین پشتوانه معنوی آن استادان بزرگواری هستند که این کتاب را در کلاس‌های خود تدریس می‌کنند، بدینوسیله از یکایک آنها کمال تشکر و امتنان را دارم و توفیق روزافزون آن عزیزان را از حضرت احدیت خواستارم.

در تجدیدنظر و اصلاح و تغییر مطالب این ویرایش لغزش‌های احتمالی ممکن است وجود داشته باشد. امیدوارم همکاران گرامی، دانشجویان عزیز و پژوهشگران والامقام بر نویسنده منت نهاده همانند گذشته، اینجانب را از هر گونه راهنمایی محروم نفرمایند. در چاپ و تجدیدنظر این ویرایش افراد مختلفی همکاری و مساعده نموده که از تمامی آنها به‌ویژه جناب آقای مختار صحرانی مدیریت محترم تولید انتشارات رشد تشکر و سپاسگزاری می‌شود.

مهرماه ۱۳۹۹

دکتر علی دلاور

استاد ممتاز دانشگاه علامه طباطبائی